

PRAWNE ASPEKTY STOSOWANIA PLATFORMY USŁUG ELEKTRONICZNYCH SKARBOWO-CELNYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW OBROTU TOWAROWEGO Z ZAGRANICĄ

ANDRZEJ GORGOL*

DOI: 10.26399/iusnovum.v19.4.2025.41/a.gorgol

STRESZCZENIE

Korzystanie z Platformy Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych w celu komunikowania się z organami Krajowej Administracji Skarbowej w sprawach dotyczących polityki gospodarczej i podatkowej jest obowiązkiem podmiotów uczestniczących w handlu zagranicznym. To narzędzie nowoczesnej technologii odgrywa istotną rolę w bieżącej działalności przedsiębiorców i w rozliczaniu należności celnych oraz innych podatków granicznych nakładanych na podmioty działające w transgranicznym obrocie towarowym na obszarze celnym Unii Europejskiej. Platforma Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych jest instytucją prawa polskiego, która powinna wdrażać systemowe, kompleksowe rozwiązania z zakresu unijnego prawa celnego. Celem niniejszego artykułu jest wykazanie, że standard unijny został wystarczająco uszczegółowiony przez przepisy ustawy Prawo celne, aby zapewnić funkcjonalne wdrożenie tej platformy przez polskich przedsiębiorców. W wypadku braku uwzględnienia szczególnych uwarunkowań prawa krajowego, techniki elektronicznego przetwarzania danych nie byłyby w stanie efektywnie funkcjonować w ramach polskiego systemu gospodarczego.

Słowa kluczowe: PUESC, cło, obrót towarowy, przedsiębiorca

* dr hab., prof. UZ, Instytut Nauk Prawnych Uniwersytet Zielonogórski (Polska), e-mail: agorgol@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4313-4426

Artykuł opublikowany w formule otwartego dostępu (open access) na licencji Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

THE LEGAL ASPECTS OF THE USE OF THE ELECTRONIC FISCAL AND CUSTOMS SERVICES PLATFORM BY ENTREPRENEURS ENGAGED IN THE INTERNATIONAL TRADE OF GOODS

ABSTRACT

Entrepreneurs engaged in international trade are required to use the Electronic Fiscal and Customs Services Platform for the purpose of communicating with the National Tax Administration on matters relating to economic and tax policy. This modern technological tool plays an important role in the day-to-day operations of businesses and in the settlement of customs and other border taxes levied on economic operators engaged in the cross-border trade of goods within the European Union customs territory. The Electronic Fiscal and Customs Services Platform is an institution established under Polish law, aimed at implementing systemic, comprehensive solutions related to EU customs law. The objective of this article is to demonstrate that EU standards have been sufficiently detailed by the provisions of the Customs Law Act to ensure the functional implementation of this platform by Polish entrepreneurs. Without taking into account the specific circumstances of national legislation, electronic data-processing systems would be unable to function effectively within the context of the Polish economic framework.

Keywords: PUESC, custom, trade of goods, entrepreneur

UWAGI WSTĘPNE

Nowoczesne technologie odgrywają niezwykle istotną rolę w prowadzeniu handlu zagranicznego, gdyż bez ich stosowania w bieżącej praktyce przedsiębiorców nie mogliby oni wykonywać takiej działalności gospodarczej. Jedną z nich jest Platforma Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych, określana także akronimem PUESC¹. Zastosowanie w tym skrótowcu dużych liter jednoznacznie wskazuje, że jest to nazwa własna jednostkowego instrumentu nowoczesnych technologii. Z wykładni językowo-gramatycznej tego terminu prawnego wynika także wniosek, że platforma jest powiązana z usługami skarbowo-celnymi. W potocznej polszczyźnie pojęcie „platforma” jest pojęciem wieloznacznym, którego znaczenie występujące w treści analizowanego akronimu należy łączyć z „dziedziną wspólnego działania”². Świadczenie usług skarbowo-celnych wymaga więc współdziałania różnych podmiotów. Usługi te mają charakter publiczny, a nie prywatnoprawny. Sprawy celno-skarbowe objęte są kompetencjami organów władzy publicznej, wykonujących zadania publiczne. Pierwotnie PUESC była podmiotowo powiązana z działalnością Służby Celnej, do czego nawiązywały w analizowanym akronimie dwie ostatnie litery: „SC”. Jednak w wyniku reformy administracji kontroli skarbowej, podatkowej i celnej powstała Krajowa Administracja Skarbowa (dalej: KAS), w ramach której działa

¹ Por. art. 10a ust.1 Ustawy z dnia 19 marca 2004 r. Prawo celne, t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1373 ze zm., powołanej dalej jako u.p.c., art. 35a ust.1 Ustawy z 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej, t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 615 ze zm.; dalej jako: ustawa o KAS.

² *Wielki Słownik Języka Polskiego*, <https://wsjp.pl> (dostęp: 3.02.2025).

Służba Celno-Skarbowa³. Z tego powodu dotychczasowa pełna nomenklatura platformy wymagała zmiany dostosowawczej do nowego stanu prawnego, gdyż była niewłaściwa i myląca. Obecnie ten instrument nowoczesnych technologii i użyte w jego nazwie określenie „usługi” ujmowane są w przepisach prawa polskiego w sposób przedmiotowy. Warto zauważyć, że ta modyfikacja nie spowodowała konieczności zmiany stosowanego akronimu PUESC. Dzięki temu zabiegowi legislacyjnemu podkreślono fakt, że zmiana prawa miała charakter formalny, językowy. Jednak posługiwanie się językowym złożeniem „skarbowo-celnych”, gdy w ustawie o KAS zarówno służba, jak i procedura przez nią stosowana zostały określone zwrotem „celno-skarbowa”, budzi istotne wątpliwości. Były już one sygnalizowane w literaturze w odniesieniu do nomenklatury procedury kontrolnej⁴ i modelu KAS⁵. Natomiast nie zmieniły się istota i funkcja samej platformy. Jest ona instrumentem wykorzystywanym do świadczenia usług celno-skarbowych przez KAS, której organy i ich aparat pomocniczy mogą być określone mianem „usługodawców”. Natomiast „usługobiorcami” mogą być nie tylko przedsiębiorcy, ale i krajowe organy władzy publicznej, administracje państw członkowskich Unii Europejskiej oraz organy unijne. W literaturze trafnie podkreślono, że PUESC jest podstawowym systemem teleinformatycznym KAS, stanowiącym zasadnicze i obligatoryjne dla biznesu narzędzie wykorzystywane w kontaktach z organami tej administracji⁶.

Szeroki krąg podmiotów zainteresowanych dostępem do PUESC i wykorzystywaniem tej platformy do osiągania własnych celów wymusza ich współdziałanie, którego koniecznym warunkiem jest możliwość wzajemnego komunikowania się. Komunikaty informacyjne muszą być standaryzowane, przesyłane na odległość i odkodowywane w taki sposób, aby były zrozumiałe dla ich odbiorców. Współdziałanie w środowisku międzynarodowym na płaszczyźnie zarówno wertykalnej, jak i horyzontalnej nie jest możliwe bez stosowania wspólnego systemu porozumiewania się na odległość. Optymalnymi instrumentami niezbędnymi do osiągnięcia tego rezultatu są techniki elektronicznego przesyłania, gromadzenia, przetwarzania i wykorzystania danych. Wymagają one standaryzacji technicznej i regulacji prawnej. Żadne z państw członkowskich nie jest w stanie samodzielnie spełnić tego wymagania. Z tego powodu to właśnie Unia Europejska (dalej: UE) odgrywa ważną rolę w regulowaniu, tworzeniu i funkcjonowaniu PUESC. Wspólny system stosowania elektronicznych technik komunikowania się przedsiębiorców z administracjami celnymi państw członkowskich tej organizacji, między tymi administracjami i między nimi a organami unijnymi, jest osadzony na fundamencie prawnym, jakim jest Unijny kodeks celny⁷. W polskim systemie źródeł

³ Zob. art. 1 ust. 3 ustawy o KAS.

⁴ A. Gorgol, *Krytyczne uwagi o nomenklaturze kontroli celno-skarbowej*, „Dyskurs Prawniczy i Administracyjny” 2022, nr 3, s. 13–21.

⁵ A. Gorgol, *Krytyczne uwagi o ustawowym modelu kontroli celno-skarbowej*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2023, nr 28, s. 43–50.

⁶ B. Rogowska-Rajda, *Elektronizacja wiążących informacji – pierwszy krok w kierunku pełnej elektronizacji procedur podatkowych w działalności gospodarczej*, „Przegląd Podatkowy” 2024, nr 2, s. 21.

⁷ Zob. art. 6 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiającego unijny kodeks celny, Dz. Urz. UE L 269 z 10.10.2013; dalej jako: UKC.

prawa to rozporządzenie jest nadrzędne nad ustawami, gdyż ma bezpośrednio zastosowanie w każdym państwie członkowskim⁸. Ustawa regulująca materię celną nie może zawierać rozwiązań sprzecznych z UKC. Niezgodne z zasadami techniki prawodawczej byłoby także przepisywanie do niej rozwiązań kodeksowych bez dokonywania w ich brzmieniu jakichkolwiek zmian merytorycznych⁹. W ustawowych przepisach ogólnych zastrzeżono, że Prawo celne reguluje w zakresie uzupełniającym przepisy prawa unijnego¹⁰. Po pierwsze, materia celnego prawa krajowego rozciąga się na kwestie nieuregulowane w UKC. W tym przypadku dodawane są przepisy, których brakuje w prawie UE, a więc gdy jest ono niekompletne. Ustawa celna jest wykorzystywana do eliminowania swoistych luk w prawie celnym. Po drugie, występują w niej zagadnienia wymienione w obligatoryjnych upoważnieniach kodeksowych i przekazane do wykonawczego uregulowania przez państwa członkowskie. Niewątpliwie w tej sytuacji jest ona typowym aktem wykonawczym w stosunku prawa unijnego. Po trzecie, względnie obowiązujące przepisy unijnego prawa celnego pozwalają na odmienne od ich standardu uregulowanie danej kwestii przez państwa członkowskie. Wówczas prawo krajowe tworzy wyjątki od reguł unijnych. Na przykład zmianie uległ kodeksowy katalog przedsiębiorców, przez zaliczenie do niego spółki cywilnej¹¹. W kontekście tych rozważań pojawia się kwestia ustalenia, czy PUESC spełnia uwarunkowania UKC.

Prawo celne ma dwie warstwy uregulowania: fiskalną oraz gospodarczą¹². Dochody z cel są typowe dla jego funkcji fiskalnej. Natomiast funkcja gospodarcza polega na wykorzystywaniu ich do regulowania kierunków, rodzajów i rozmiarów obrotów towarowych z zagranicą. Warto zauważyć, że w literaturze trafnie podkreślono zależność stosowania nowych rozwiązań teleinformatycznych od ich uwarunkowań fiskalnych. Szersze wykorzystanie technologii internetowych w celu sprostania wyzwaniom związanym z budżetem i deficytem szybko zmienia tradycyjne granice handlu, polityki i administracji publicznej¹³. Prawo celne ma interdyscyplinarny charakter. Stanowi dział prawa finansowego oraz należy do publicznego prawa gospodarczego. Oznacza to, że sprawy celne mogą być zróżnicowane pod względem merytorycznym na skarbowe i gospodarcze. PUESC może być wykorzystywana przez przedsiębiorcę w każdej takiej sprawie. Jednak jej nomenklatura jest niewłaściwa i myląca. Tylko sprawy celne gospodarcze nie mają charakteru skarbowego. W akronimie platformy kwestia ta nie jest prawidłowo odzwierciedlona.

UE ma wyłączne kompetencje w sprawach unii celnej, a nie podatków i innych danin publicznych¹⁴. Z tego powodu PUESC nie jest instrumentem, który musi być

⁸ Zob. art. 91 ust.3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.; dalej jako: Konstytucja.

⁹ Zob. § 4 ust. 2 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 283 ze zm.; dalej jako: z.t.p.

¹⁰ Zob. art. 1 u.p.c.

¹¹ Zob. art. 73 u.p.c.

¹² W. Wójtowicz, *Prawo celne*, w: B. Brzeziński, T. Debowska-Romanowska, M. Kalinowski, W. Wójtowicz, *Prawo finansowe*, Warszawa 1996, s. 265.

¹³ M.E. Milakovich, *Digital Governance: New Technologies for Improving Public Service and Participation*, 1st ed., New York 2011, s. 3.

¹⁴ Zob. art. 3 traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 26 października 2012 r., wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 326/47 z 26.10.2012.

stosowany w jej państwach członkowskich w komunikowaniu się przedsiębiorcy z organem podatkowym. Jednak z obrotem towarowym z zagranicą związane są następstwa fiskalne w postaci płacenia zarówno cel, jak i typowych podatków granicznych. Już chociażby z tego względu należy uznać za zasadne rozwiązanie, że ustawa o KAS reguluje analogiczny do prawnocelnego obowiązek komunikowania się przedsiębiorcy z organem podatkowym za pomocą PUESC¹⁵. Objasnia ona znaczenie tego skrótowca jako: „system teleinformatyczny KAS służący w szczególności do składania i doręczania pism pomiędzy organami KAS a użytkownikiem PUESC w sprawach z zakresu prawa celnego, podatku akcyzowego, podatku od towarów i usług z tytułu importu towarów, podatku od towarów i usług w przypadku wewnątrzwspólnotowego nabycia paliw silnikowych, podatku od wydobywania niektórych kopalin, opłaty paliwowej, opłaty emisyjnej i gier hazardowych”. Skoro PUESC jest systemem teleinformatycznym, nie może być redukowana i opisywana nietrafnie jako portal internetowy¹⁶.

Przedsiębiorca dokonujący wymiany towarowej z zagranicą wykorzystuje PUESC zarówno do prowadzenia działalności gospodarczej, jak i rozliczania z organem KAS jej następstw fiskalnych. Oznacza to, że ten instrument nowoczesnych technologii odgrywa istotną rolę w handlu zagranicznym¹⁷. Niniejsze opracowanie ma na celu wykazanie prawdziwości tezy, że jego unijny standard został uszczegółowiony przepisami ustawy celnej w sposób konieczny dla funkcjonalnego wdrożenia go przez polskich przedsiębiorców. Tak sprecyzowane zamierzenie badawcze wymaga użycia do analizy materiału źródłowego przede wszystkim metody dogmatycznoprawnej. Metoda porównawcza umożliwi zestawienie rozwiązań systemowych prawa polskiego i unijnego. Nie ma większego uzasadnienia do stosowania jej w aspekcie horyzontalnym, gdyż PUESC jest instytucją tylko prawa obowiązującego w Polsce.

UNIJNY STANDARD WZAJEMNEGO KOMUNIKOWANIA SIĘ PRZEDSIĘBIORCY I ORGANU CELNEGO W ŚRODOWISKU E-CŁA

W publicznym prawie gospodarczym została sformułowana definicja ustawowa przedsiębiorcy – jej wyróżnikami są podmiotowość prawna uzyskana na mocy ustawy innej niż Prawo przedsiębiorców i wykonywanie przez niego działalności gospodarczej¹⁸. Z punktu widzenia statusu cywilnoprawnego, może to być osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej (ułamna osoba prawna). Jednak spółka cywilna nie jest takim przedsiębiorcą, gdyż

¹⁵ Zob. art. 35a ust.1 i 6a ustawy o KAS.

¹⁶ Taki błędny pogląd sformułowano w opracowaniach, np.: R. Michalski, *Komentarz do art. 10(a) Digitalizacja wymiany informacji z organami celnymi*, w: E. Komorowski, M. Laszuk, R. Michalski, *Prawo celne. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 181–189; P. Szymanek, *Nowe narzędzia informatyczne służące monitorowaniu podatników. Problematyka prawna*, Warszawa 2023, s. 310.

¹⁷ E. Gwardzińska, *The Standardisation of Customs Services in the European Union*, „World Customs Journal” 2012, vol. 6, nr 1, s. 97.

¹⁸ Zob. art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 236 ze zm.; dalej jako u.p.p.

inaczej niż w przypadku spółek osobowych prawa handlowego taki status mają jej wspólnicy¹⁹.

Unijne prawo celne nie posługuje się pojęciem „spółka cywilna”, gdyż jest to termin typowy dla prawa polskiego. Wprowadza ono bardziej ogólne i zbiorcze pojęcie jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej. Takie rozwiązanie legislacyjne jest w pełni zasadne, gdyż stosowanie UKC nie jest uwarunkowane kazuistycznym wyliczeniem wszystkich odpowiedników spółki cywilnej, tworzonych w państwach członkowskich. Standardy kodeksowe powinny zawierać rozwiązania wspólne dla funkcjonowania Unii Celnej, a nie te odzwierciedlające specyficzne cechy krajowych systemów prawnych. Prawo celne ma charakter szczególny w stosunku do Prawa przedsiębiorców. Definicja legalna przedsiębiorcy w znaczeniu ogólnym nie ma zastosowania, gdy to pojęcie języka prawnego jest odrębnie zdefiniowane na potrzeby stosowania uregulowań konkretnego działu publicznego prawa gospodarczego. Prawo celne to niewątpliwie szczególny dział takiego prawa. UKC zawiera własną definicję przedsiębiorcy, która różni się merytorycznie od stosowanej w Prawie przedsiębiorców. Występuje ona w rozporządzeniu unijnym nadrzędnie umiejscowionym nad ustawą w polskim systemie źródeł prawa. Wyklucza to stosowanie na gruncie prawa celnego ustawowej definicji przedsiębiorcy. Niedopuszczalne jest także modyfikowanie zakresu znaczeniowego definicji regulowanej przepisami prawa unijnego zarówno przez usuwanie składników jej treści, jak i rozbudowywanie jej o nowe elementy *definiens*, w tym przejmowane z definicji ustawowej. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie obrotu towarowego z zagranicą powinny być identyfikowane na potrzeby stosowania przepisów prawa celnego tylko za pomocą wykładni ich definicji kodeksowej²⁰.

Przedsiębiorca w znaczeniu prawnocelnym powinien być podmiotem, który jest opisywany za pomocą specjalnej nomenklatury jako „osoba”. Niewątpliwie stanowi on kwalifikowaną osobę, gdyż prowadzi działalność gospodarczą – w jej ramach zajmuje się działaniami regulowanymi przepisami prawa celnego. Należy uznać za niewłaściwe i mylące opisywanie jednostek organizacyjnych niemających żadnej osobowości, ani prawnej, ani fizycznej, za pomocą określenia „osoba”. Występują wówczas błąd logiczny i wewnętrzna sprzeczność przepisu definiującego podmiot prawa celnego. W ujęciu kodeksowym osoba oznacza osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, ale uznaną – na mocy prawa unijnego lub krajowego – za mającą zdolność do czynności prawnych²¹. Natomiast spółka cywilna nie ma zdolności do czynności prawnej. W polskim prawie cywilnym jest to bowiem tylko umowa nazwana²². Nie jest ona podmiotem prawa cywilnego. Z tego powodu majątek wykorzystywany w jej działalności objęty jest wspólnością łączną wspólników, którzy są uczestnikami obrotu cywilnoprawnego²³. Brak zdolności do czynności prawnych oznacza więc niespełnienie przez spółkę

¹⁹ Zob. art. 4 ust. 2 u.p.p.

²⁰ Zob. art. 5 pkt 5 UKC.

²¹ Zob. art. 5 pkt 4 UKC.

²² Zob. art. 860 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1061; dalej jako k.c.

²³ Zob. art. 863 k.c.

cywilną unijnego warunku uznania jej za osobę i przedsiębiorcę. Wątpliwość budzi również określanie jej mianem jednostki organizacyjnej, gdyż elementem przedmiotowo istotnym tej umowy nie jest jej struktura organizacyjna. Uznanie na gruncie przepisów prawa celnego spółki cywilnej za osobę i przedsiębiorcę stanowi fikcję prawną niezgodną zarówno z Prawem przedsiębiorców, jak i z unijnym prawem celnym. Jednak w praktyce jest ona tak identyfikowana na podstawie krajowego prawa celnego i dopuszczona do korzystania z PUESC.

Przedsiębiorcy dokonujący obrotu towarowego z zagranicą mają zróżnicowaną pozycję prawną w zakresie dopełniania formalności wymaganych przepisami prawa celnego w zależności od tego, czy ich siedziba jest zlokalizowana na tym obszarze, czy poza nim, a więc na terenie państwa trzeciego. Standardem kodeksowym jest objęcie zakresem podmiotowym obowiązku rejestracyjnego tylko takich przedsiębiorców, którzy mają siedzibę na obszarze unijnym, czyli są unijnymi podmiotami²⁴. Z kolei przedsiębiorcy z państw trzecich podlegają wyjątkowo rejestracji, gdy w szczególnych przypadkach zobowiązani są do jej dokonania²⁵. Natomiast osoby niemające statusu przedsiębiorcy nie są w zasadzie rejestrowane przez organ celny²⁶. Warto zauważyć, że w prawie cywilnym siedziba jest rozumiana inaczej niż w UKC. Stanowi bowiem cechę tylko podmiotów niebędących osobą fizyczną, charakteryzowaną za pomocą miejsca zamieszkania²⁷. Natomiast siedziba jednostki organizacyjnej mającej lub niemającej osobowości prawnej jest miejscowość, w której znajduje się jej organ zarządzający²⁸. Wyjątkiem są sytuacje, gdy przepis prawny lub statut takiego podmiotu wskazują inne jej umiejscowienie. UKC zawiera definicję nie samej siedziby, ale jej kwalifikowanej postaci, jaką jest pojęcie „stała siedziba”. W myśl art. 5 pkt 32 UKC należy rozumieć je jako stałe miejsce prowadzenia działalności, gdzie stale są obecne zarówno niezbędne zasoby ludzkie, jak i środki techniczne, za pomocą których są przeprowadzane w całości lub częściowo wszystkie operacje celne danej osoby. Niewątpliwie siedziba przedsiębiorcy obrotu towarowego z zagranicą dotyczy miejsca prowadzenia działalności gospodarczej, która obejmuje dokonywanie działań regulowanych przepisami prawa celnego. Odnosi się więc do każdej jego formy podmiotowej, w tym także do osoby fizycznej. W tym przypadku miejsce zamieszkania nie jest istotne dla stosowania prawa celnego. Analizowany termin prawnocelny nie jest identyfikowany przez miejscowość, ale miejsce prowadzenia działalności gospodarczej. Siedziba ma fizyczną emanację w postaci zgromadzonych w danej lokalizacji zasobów ludzkich i środków technicznych przedsiębiorcy. Należy podkreślić, że wadą unijnego prawa celnego jest zdefiniowanie pojęcia bardziej szczegółowego „stała siedziba”, a nie bardziej dla niego podstawowego terminu „siedziba”. Luka ta może być wyeliminowana tylko w drodze wniosku prawniczego opartego na indukcji, a nie dedukcji. Uogólnienie cech użytych w *definins* terminu kodeksowego jest obciążone

²⁴ Zob. art. 9 ust. 1 UKC.

²⁵ Zob. art. 9 ust. 2 UKC.

²⁶ Zob. art. 9 ust. 3 UKC.

²⁷ Zob. art. 25 k.c.

²⁸ Zob. art. 41 k.c.

znacznym stopniem niepewności twierdzeń, która nie występowałoby, gdyby miał on nadane znaczenie w definicji legalnej.

Rejestracja przedsiębiorcy jest połączona z nadaniem mu indywidualnego numeru, służącego do jego identyfikacji. Ten identyfikator musi być stosowany w obrocie prawnym i gospodarczym, aby odbywał się w sposób bezpieczny, zapewniając ochronę interesu publicznego i ważnego interesu indywidualnego innych przedsiębiorców oraz konsumentów. Prawo przedsiębiorców wprowadza obowiązek rejestrowania zamiaru wykonywania działalności gospodarczej²⁹. Nakłada także obowiązek posługiwania się przez przedsiębiorcę Numerem Identyfikacji Podatkowej³⁰. NIP jest podstawą identyfikacji podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą w urzędowych rejestrach. Należy podkreślić, że PUESC nie jest instrumentem wykorzystywanym do rejestracji działalności gospodarczej i uzyskania tego numeru. Dopelnienie przesłanek określonych w Prawie przedsiębiorców nie jest jeszcze wystarczające do prowadzenia takiej działalności w zakresie obrotu towarowego objętego przepisami prawa celnego. Podmioty handlu zagranicznego muszą bowiem spełnić jeszcze dodatkowe wymagania prawne, które są bezwzględnie obowiązujące. Oznacza to, że muszą dokonać rejestracji za pomocą PUESC w Systemie Zintegrowanej Rejestracji Przedsiębiorców Obrotu Towarowego, którego akronimem jest SZPROT. W obecnej wersji ten urzędowy rejestr, prowadzony centralnie w Ministerstwie Finansów, jest także wykorzystywany do obsługi wniosków przedsiębiorców, a pełna jego nazwa brzmi: „System Zintegrowanej Rejestracji Przedsiębiorców i Obsługi Wniosków (SZPROT)”³¹.

Przedsiębiorcy unijni nie mogą być uprzywilejowani lub dyskryminowani w zależności od tego, w którym państwie członkowskim znajdują się ich miejsce zamieszkania lub siedziba. Uczciwa konkurencja rynkowa oparta jest na założeniu równości podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Przedsiębiorcy unijni powinni być rejestrowani według tych samych reguł prawnych, gdyż różnicowanie zasad, procedur i instrumentów może tworzyć bariery w prawidłowym funkcjonowaniu mechanizmu rynkowego. Polski NIP nie jest właściwym środkiem identyfikowania podmiotów wykonujących działalność gospodarczą poza terytorium polskim, gdyż nie posługują się nim zagraniczni przedsiębiorcy. W przypadku obrotu towarowego przez granicę unijnego obszaru celnego pojawia się więc konieczność posługiwania się numerem EORI. Akronim ten nawiązuje do pierwszych liter wyrazów w języku angielskim, czyli Economic Operators Registration and Identification³². Zgodnie z definicją unijną oznacza on numer rejestracyjny i identyfikacyjny przedsiębiorcy, który jest niepowtarzalny na unijnym obszarze celnym, przyznany przez organ celny przedsiębiorcy lub innej osobie w celu zarejestrowania tej osoby

²⁹ Zob. art. 17 u.p.p.

³⁰ Zob. art. 20 ust. 2 u.p.p.

³¹ Zob. § 1 zarządzenia z dnia 26 listopada 2020 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie organizacji Krajowej Informacji Skarbowej, izby administracji skarbowej, urzędu skarbowego, urzędu celno-skarbowego i Krajowej Szkoły Skarbowości oraz nadania im statutów, Dz. Urz. MFFiPR z 2020 r., poz. 20.

³² Ministerstwo Finansów, EORI, <https://www.podatki.gov.pl/clo/informacje-dla-przedsiębiorcow/eori> (dostęp: 10.02.2025).

do potrzeb celnych³³. EORI pojawia się w przepisach unijnych także w szerszym znaczeniu, jako system³⁴. W ujęciu funkcjonalnym to właśnie PUESC jest elementem tego systemu EORI, który ma teleinformatyczną postać. Właściwy organ celny wykorzystuje ten instrument do zbierania, przechowywania, wymiany i udostępniania informacji o zarejestrowanych podmiotach.

Identyfikator EORI jest unikalny w znaczeniu podmiotowym i przedmiotowym. Każdy zarejestrowany przedsiębiorca ma własny, pojedynczy, indywidualny numer³⁵. Konsekwencją tego rozwiązania jest zmniejszenie obciążeń biurowo-urzędowych i ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie handlu zagranicznego. Dokonanie rejestracji w jednym państwie członkowskim UE czyni nie tylko zbędnym, ale także prawnie niedopuszczalnym jej powtórzenie zarówno w tym państwie, jak i na pozostałym unijnym obszarze celnym. Ponowna rejestracja tego samego podmiotu naruszałaby zasadę jednokrotności stosowania tej procedury oraz posługiwania się pojedynczym identyfikatorem EORI. Jednak unijne prawo celne nie przewiduje w takiej sytuacji unieważnienia tego numeru. Organ celny może dokonać tej czynności tylko na wniosek osoby zarejestrowanej lub w trybie działania z urzędu, gdy wie, że zarejestrowany przedsiębiorca zakończył działalność wymagającą rejestracji³⁶.

System teleinformatyczny ma uwarunkowania techniczne, których spełnienie przez podmioty wykluczone informatycznie z powodów subiektywnych (braku wiedzy) lub obiektywnych (brak prądu, urządzeń komunikowania się na odległość, oprogramowania) jest niemożliwe. Problem ten został zauważony i odzwierciedlony w unijnym prawie celnym³⁷. Komisja Europejska została upoważniona do wydawania decyzji wprowadzających odstępstwa od stosowania systemu teleinformatycznego, których adresatami mogą być państwo członkowskie UE lub grupa takich państw. Użyte określenie „grupa państwa” nie może być odkodowywane jako „wszystkie państwa”. Taka interpretacja byłaby *contra legem*, gdyż uchylałaby całkowicie kodeksowy nakaz komunikowania się w sprawach celnych za pomocą technik elektronicznego przetwarzania danych. Przesłanką stosowania odstępstwa jest specyficzna sytuacja wnoszącego o nie państwa członkowskiego. Niewątpliwie ma ona postać zwrotu niedookreślonego, który tworzy luzy decyzyjne. Należy także podkreślić, że analizowany wyjątek nie może być stosowany z własnej inicjatywy organu UE. Komisja podejmuje decyzję terminową, zakreślając czas stosowania odstępstwa. Jednak może być ono zarówno przedłużone, jak i skrócone w zależności od trwania lub ustania przesłanki jego zastosowania. Rozwiązanie to nie zostało

³³ Zob. 1 pkt 18 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/2446 z dnia 28 lipca 2015 r., uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do szczegółowych zasad dotyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego, Dz. Urz. UE L 343 z 29.12.2015, ze zm.; dalej jako r.d.

³⁴ Por. art. 3 r.d., art. 7 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/2447 z dnia 24 listopada 2015 r., ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania niektórych przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 ustanawiającego unijny kodeks celny, Dz. Urz. UE L 343 z 29.12.2015, ze zm.; dalej jako r.w.

³⁵ Zob. art. 7 ust. 2 r.w.

³⁶ Zob. art. 7 ust. 1 r.d.

³⁷ Zob. art. 6 ust. 4 UKC.

nigdy użyte w stosunku do Polski. Na podstawie tego faktu można sformułować konkluzję, że stopień wykluczenia informatycznego wśród polskich przedsiębiorców nie stanowi przeszkody w funkcjonowaniu PUESC.

Każdy system teleinformatyczny jest podatny na możliwość wystąpienia awarii, w trakcie których nie może być wykorzystany do przesyłania informacji między jego użytkownikami. Problemy komunikowania się na odległość mogą być rozpatrywane na trzech wzajemnie powiązanych funkcjonalnie płaszczyznach: technicznej, semantycznej i efektywności³⁸. Z tego powodu należy uznać za zasadne rozwiązanie tego problemu w unijnym prawie celnym³⁹. Polega ono na dopuszczeniu komunikowania się za pomocą sposobów wymiany i przechowywania informacji „innych niż techniki elektronicznego przetwarzania danych”. Oznacza to, że awaria jest ujmowana zbyt wąsko, gdyż tylko na płaszczyźnie technicznej. Chociaż alternatywne instrumenty zostały określone w UKC w sposób negatywny, przez podkreślenie, czym one nie są w istocie, należy uznać, że w praktyce następuje powrót do klasycznej formy dokumentu pisemnego. Każdy dokument jest nośnikiem informacji umożliwiającym zapoznanie się z jej treścią⁴⁰. Skoro o tożsamości dokumentu decyduje jego treść, nie ma znaczenia, czy jest ona prezentowana na nośniku elektronicznym, czy papierowym. Należy podkreślić, że zaprzestanie stosowania systemu teleinformatycznego w środowisku celnym z powodu jego awarii nie ma formy odstępstwa stałego, lecz jest rozwiązaniem terminowym. Zakres obowiązywania tego wyjątku jest limitowany czasem potrzebnym do przywrócenia systemowej funkcjonalności. Odbywa się to przez usunięcie awarii. Warto zauważyć, że pojęcie systemu teleinformatycznego występuje w przepisach prawa celnego w znaczeniu szerokim. Obejmuje zarówno podsystem urzędowy zlokalizowany w strukturach organizacyjnych administracji publicznej działającej na poziomie krajowym oraz unijnym, jak i podsystemy każdego z przedsiębiorców. Z punktu widzenia funkcjonalnej niesprawności nie mają znaczenia miejsce wystąpienia awarii i jej charakter. Wadliwość może dotyczyć każdego z urządzeń elektronicznego komunikowania się na odległość oraz sieci łączącej poszczególne jej ogniwa. Należy zwrócić uwagę na ryzyko nadużywania analizowanego odstępstwa kodeksowego przez nieuczciwego przedsiębiorcę. Organ celny nie ma bowiem bezpośredniej możliwości zweryfikowania rzetelności jego twierdzeń o awarii w tej części systemu infrastruktury technicznej, którą wykorzystuje interesariusz administracji celnej. Niektórzy przedsiębiorcy mogą komunikować się w sprawach celnym z takim organem z pominięciem systemu teleinformatycznego w sposób bezterminowy. Takie stałe odstępstwo dotyczy sytuacji, gdy jest to należycie uzasadnione rodzajem obrotu lub gdy stosowanie technik elektronicznego przetwarzania danych nie jest odpowiednie dla załatwiania formalności celnych. Wyjątek ma uzasadnienie prakseologiczne i funkcjonalne. Nie powoduje on uprzywilejowania i dyskryminowania niektórych kategorii przedsiębiorców. Wynika to z faktu, że odstępstwo nie jest uwarunkowane cechami podmiotowymi i uwzględnia obiektywne aspekty obrotu towarowego oraz jego następstw prawnocelnych.

³⁸ J. Friske, *Introduction to Communication Studies*, 2nd ed., New York 1990, s. 22–23.

³⁹ Zob. art. 6 ust. 3 UKC.

⁴⁰ Zob. art. 77³ k.c.

Jak już wspomniano, rola unijnych organów w stworzeniu systemu teleinformatycznego stosowanego i uregulowania jego funkcjonowania w sprawach celnych jest kluczowa. Szczególnie ważne znaczenie dla wdrożenia e-administracji celnej ma decyzja europejskiego Parlamentu i Rady Nr 70/2008/WE⁴¹, a więc podjęta przed powstaniem UE i uchwalaniem UKC. Znajduje to potwierdzenie w jej nazwie, w której podkreślono, że dotyczy sprawy wyeliminowania papierowej formy dokumentów w sektorach ceł i handlu. Należy podkreślić, że decyzja została oparta na założeniu wyeliminowania w całości papierowej dokumentacji⁴². Nie przewidziano żadnych wyjątków od realizacji tego celu. Rozwiązanie to jest niewątpliwie kontrowersyjne. Nie uwzględnia możliwości wystąpienia awarii systemów komunikowania się, stosowanych przez przedsiębiorców i administrację celną. Wówczas jego użytkownicy nie mają możliwości uniknięcia posługiwania się dokumentami pisemnymi. Na szczęście w UKC wprowadzono racjonalne odstępstwa od zasady wyeliminowania dokumentów papierowych w środowisku celnym.

W treści decyzji zostały sformułowane wymagania, jakie powinien spełniać system teleinformatyczny⁴³. Podkreślono takie istotne jego cechy, jak: bezpieczeństwo, zintegrowanie, interoperacyjność i dostępność. W decyzji są one odnoszone do frazy „elektroniczne systemy celne”, a więc określenia użytego w liczbie mnogiej. Występuje więc niespójność tego wyrażenia z kodeksowym sformułowaniem „system teleinformatyczny”. Posługiwanie się określeniem „systemy” stanowi błąd merytoryczny, gdyż świadczyłoby o braku ich zintegrowania w całość jednolitą pod względem funkcjonalnym i prakseologicznym. Natomiast w ramach jednego systemu można wyróżnić trzy jego części, które ukierunkowane są na: 1) przemieszczenie towarów przez granicę unijnego obszaru celnego (przywóz, wywóz, tranzyt); 2) identyfikację i rejestrację przedsiębiorców; 3) procedury udzielania pozwoleń, świadectw⁴⁴. Niewątpliwie PUESC jest wykorzystywana do przekazywania wszystkich informacji formalnie wyodrębnionych w treści analizowanej decyzji. Stanowi ona jedną, bezpieczną, zintegrowaną, interpretacyjną i dostępną platformę, a nie system różnych platform.

KRAJOWA REGULACJA FUNKCJONOWANIA PUESC

Przedsiębiorca może działać w sprawach celnych osobiście lub za pośrednictwem swojego przedstawiciela celnego⁴⁵. W myśl definicji kodeksowej taki przedstawiciel oznacza każdą osobę ustanowioną przez inną osobę w celu prowadzenia czynności i załatwiania formalności wymaganych przepisami prawa celnego przed organami celnym⁴⁶.

⁴¹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 70/2008/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie eliminowania papierowej formy dokumentów w sektorach ceł i handlu, Dz. Urz. UE L 23 z 26.01.2008, ze zm.; dalej jako decyzja Nr 70/2008/WE.

⁴² Zob. pkt. 4, 9, 11 preambuły decyzji Nr 70/2008/WE.

⁴³ Zob. art. 1 decyzji Nr 70/2008/WE.

⁴⁴ Zob. art. 4 ust. 1 decyzji Nr 70/2008/WE.

⁴⁵ Zob. art. 18 ust. 1 UKC.

⁴⁶ Zob. art. 5 pkt 6 UKC.

Nietypowym rozwiązaniem prawnocelnym jest przyznanie przedsiębiorcy prawa wyboru między bezpośrednią i pośrednią formą przedstawicielstwa celnego⁴⁷. Forma bezpośrednia jest ukształtowana na kanwie działania w imieniu i na rzecz przedsiębiorcy. Przypomina więc rozwiązanie charakterystyczne dla pełnomocnictwa⁴⁸. Umocowanie do działania w imieniu mandanta wynika z jednostronnej czynności cywilnoprawnej, czyli z jego oświadczenia woli. Natomiast pośredni przedstawiciel celny działa w imieniu własnym, ale w interesie swojego mocodawcy. Oznacza to, że nie jest pełnomocnikiem, lecz zastępcą pośrednim. Możliwość działania za pośrednictwem przedstawiciela celnego powoduje konieczność identyfikowania przez organ celny statusu podmiotu korzystającego z PUESC, rodzaju i zakresu przedstawicielstwa celnego. Ewentualne błędy w tych ustaleniach mają daleko idące następstwa proceduralne, które przejawiają się w tym, że działania zmierzające do wykonywania zadań z zakresu administracji celnej mogą być uznane za nieprawidłowe lub nieważne. Z tego powodu należy uznać za zasadne kodeksowe rozwiązanie, nakładające na przedstawiciela celnego obowiązek zgłoszenia organowi celnemu przy pierwszym z nim kontakcie faktu działania w takim charakterze i wyjaśnienia, czy przedstawicielstwo ma formę pośrednią, czy bezpośrednią⁴⁹. Uchybienie tej powinności, działanie w charakterze przedstawiciela nieumocowanego lub poza zakresem udzielonego umocowania stanowią przesłanki uznania reprezentanta przedsiębiorcy, że jest on stroną procedury celnej. Należy uznać, że ta fikcja prawna i domniemanie kodeksowe są niezbędne dla prawidłowego stosowania przepisów prawa celnego, w tym także regulujących funkcjonowanie PUESC.

W systemie teleinformatycznym pojawia się kwestia prawidłowego identyfikowania zarówno przedsiębiorców, jak i ich przedstawicieli celnych. Uwierzytelnienie użytkownika na PUESC jest możliwe tylko za pomocą trzech sposobów określonych w rozporządzeniu wykonawczym Ministra Finansów: 1) za pomocą podania identyfikatora i hasła, 2) za pomocą środka identyfikacji elektronicznej, wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, 3) za pomocą certyfikatu stanowiącego poświadczenie elektroniczne, czyli użycia aplikacji mObywatel⁵⁰. Ustawowym warunkiem wymiany informacji z organami celnymi drogą elektroniczną jest uprzednia rejestracja na PUESC oraz przedstawienie organowi celnemu dokumentu potwierdzającego zakres uprawnień do korzystania z usług oferowanych na PUESC⁵¹. Ten dokument powinien mieć formę elektroniczną. UKC nie reguluje kwestii sygnowania dokumentów elektronicznych przez uczestników PUESC. Z tego powodu zasadne jest jej określenie przepisami ustawowymi. Dopuszczono opatrywanie dokumentów elektronicznych tylko: 1) kwalifikowanym podpisem elektronicznym, 2) podpisem zaufanym, podpisem osobistym, 3) zaawansowanym podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą certyfikatu celnego, 4) lub w sposób typowy dla podpisywania

⁴⁷ Zob. art. 18 ust. 1 UKC.

⁴⁸ Zob. art. 96 k.c.

⁴⁹ Zob. art. 19 ust. 1 UKC.

⁵⁰ Zob. § 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 6 lipca 2022 r. w sprawie uwierzytelniania użytkowników na PUESC, Dz.U. z 2022 r., poz. 1434.

⁵¹ Zob. art. 10a ust. 2 u.p.c.

elektronicznych dokumentów podatkowych⁵². Ten zestaw instrumentów jest bardziej rozbudowany w stosunku do środków uwierzytelniania użytkownika PUESC oraz prawnie dopuszczalnych sposobów podpisywania elektronicznych dokumentów urzędowych wytworzonych przez organ celny⁵³. Takie rozwiązanie jest korzystne dla przedsiębiorcy, gdyż pozwala mu na optymalizację wyboru środka wykorzystywanego do sygnowania jego nośników informacji. Na przykład w ten sposób może on uniknąć kosztów stosowania podpisów elektronicznych lub używania stosowanych certyfikatów.

W unijnym prawie celnym nie uregulowano korporacyjnych przywilejów polskich profesjonalistów. Adwokat, radca prawny i doradca podatkowy mogą sami uwierzytelnić odpis dokumentu przedłożonego organowi władzy publicznej. Nie ma podstaw do wyłączenia tego uprawnienia w sprawach celnych. Należy uznać za zasadne potwierdzenie w ustawie celnej jego stosowania, gdy dokument jest przesyłany za pośrednictwem systemu teleinformatycznego⁵⁴. Zakres przedmiotowy uwierzytelniania obejmuje także pełnomocnictwo⁵⁵. W takim przypadku organ celny może zażądać urzędowego podpisu mocodawcy, jeżeli pojawia wątpliwości co do działania fałszywego przedstawiciela celnego, autentyczności lub rzetelności dokumentu. Warto zauważyć, że to rozwiązanie idzie dalej niż standard kodeksowy. W myśl art. 19 ust. 2 UKC organ celny może zażądać od osoby deklarującej, że działa w charakterze przedstawiciela celnego tylko dostarczenia dowodu potwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa przez osobę reprezentowaną. Niewątpliwie jest korzystne dla niektórych przedsiębiorców innych niż adwokaci, radcowie prawni, doradcy podatkowi objęcie ich zakresem uprawnienia do samodzielnego uwierzytelniania opisów dokumentów zawierających informacje w sprawach celnych. Dotyczy to tylko podmiotów o statusie upoważnionego przedsiębiorcy lub legitymujących się pozwoleniem na stosowanie uproszczeń w rozumieniu przepisów celnych⁵⁶. Ograniczenie w ich przypadku formalności celnych ogranicza koszty wykonywania działalności gospodarczej przez wyeliminowanie odpłatności za usługę uwierzytelnienia oraz służy ułatwieniu jej prowadzenia.

PODSUMOWANIE

PUESC stanowi część unijnego systemu teleinformatycznego, który służy przedsiębiorcom do komunikowania się z organami KAS w sprawach gospodarczych i fiskalnych regulowanych przepisami prawa celnego oraz podatkowego. Unijne prawo celne wprowadza rozwiązania standardowe, które powinny być wdrożone w każdym państwie członkowskim UE. Jednak nie byłyby one prawidłowo stosowane w Polsce bez uwzględnienia specyficznych krajowych uwarunkowań

⁵² Zob. art. 10b ust. 1 u.p.c.

⁵³ Zob. art. 10b ust. 2 u.p.c.

⁵⁴ Zob. art. 10a ust. 2a u.p.c.

⁵⁵ Zob. art. 138a § 4 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, t.j. z 2023 r., poz. 2383 ze zm., w zw. z art. art. 73 ust. 1 pkt 1 u.p.c.

⁵⁶ Zob. art. 10a ust. 2a u.p.c.

ekonomicznych i prawnych. Z tego powodu niezbędne było wykonanie, uzupełnienie i uszczegółowienie przepisów UKC regulacją ustawową. Należy podkreślić, że Prawo celne nie może być użyte w celu wyeliminowania wadliwych unormowań kodeksowych. Przesądza o tym umiejscowienie w polskim systemie prawnym rozporządzenia unijnego nad ustawą celną.

Uznanie spółki cywilnej za przedsiębiorcę w znaczeniu prawnocelnym jest rozwiązaniem nietypowym na gruncie publicznego prawa gospodarczego. Traktowanie jej w każdym przypadku jako jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej oznacza zastosowanie fikcji prawnej i domniemania ustawowego. Ta spółka osobowa nie spełnia kodeksowego wymagania dokonywania czynności prawnych w sferze obrotu cywilnoprawnego i gospodarczego. Przyznanie tej umowie nazwanej podmiotowości cywilnoprawnej oznacza zarazem pobawienie takiego statusu jej wspólników, którzy w myśl Prawa przedsiębiorców są podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą. UKC nie zalicza automatycznie spółki cywilnej do kategorii osób i ich kwalifikowanej formy, jaką są przedsiębiorcy. Nie występuje więc przymus stosowania aktualnej, prawnocelnej jej kwalifikacji podmiotowej. Obecne rozwiązanie jest kontrowersyjne z punktu widzenia założeń systemu prawa polskiego, gdyż powoduje niespójne podejście do podmiotowości spółki cywilnej i jej wspólników w zakresie stosowania publicznego prawa gospodarczego.

PUESC nie jest odrębnym systemem teleinformatycznym ani portalem. Stanowi narzędzie elektronicznego, interaktywnego komunikowania się na odległość podmiotów sektorów zarówno publicznego, jak i prywatnego. Niezbędnym ogniwem systemowym jest organ KAS, świadczący usługi publiczne na rzecz interesariuszy tej administracji. Opisywanie tych usług w kategoriach „skarbowo-celnych” jest niewłaściwe z punktu widzenia określeń stosowanych w ustawie o KAS oraz błędne z punktu widzenia precyzyjnego oznaczenia desygnatu tych usług. Powoduje zakłócenia w procesie odkodowywania komunikatów prawodawcy skierowanych do podmiotów stosujących przepisy prawa celnego.

Awaryjność systemu komunikowania się na odległość z wykorzystaniem PUESC potwierdza zasadność stosowania czasowego wyjątku od stosowania kodeksowego rozwiązania typowego dla środowiska „e-custom”. Przyczyna przywrócenia możliwości stosowania dokumentów papierowych w procesie komunikowania się przedsiębiorców z organem KAS nie jest precyzyjnie uregulowana w unijnym prawie celnym ani nie została opisana w przepisach ustawowych. Z teorii komunikacji wynika, że awaryjność systemowa nie musi być postrzegana tylko na płaszczyźnie technicznej. Z tego powodu należy uznać za zasadne postulowanie usunięcia zasygnalizowanej wątpliwości przez zdefiniowanie pojęcia „awaria systemu teleinformatycznego”. Niewątpliwie jego zakres znaczeniowy nie obejmuje wykluczenia informatycznego. Stosowanie PUESC przesądza zarazem, że Polska nie może ubiegać się o wydanie przez Komisję Europejską decyzji w sprawie czasowego zaniechania stosowania wobec polskich przedsiębiorców standardów „e-custom”.

Dostęp do systemu teleinformatycznego UE wymaga rejestracji i identyfikacji podmiotowej jego użytkowników oraz ich przedstawicieli celnych. Należy uznać za zasadne stosowanie w tym celu numeru EORI, który powinien być unikalny, jednostkowy i jednokrotny w skali całego unijnego obszaru celnego. Dostęp przedsiębiorcy

do PUESC jest możliwy na podstawie stosowania różnych sposobów określonych przepisami wykonawczymi polskiego prawa. Należy uznać za właściwą pod względem funkcjonalnym i prakseologicznym aprobatę korporacyjnych uprawnień profesjonalistów do potwierdzenia dokumentów za zgodność z oryginałem. Jednak stosowanie tego instrumentu wymaga od organu KAS eliminowania przypadków działania fałszywego pełnomocnika. Na podkreślenie zasługuje rozszerzenie korporacyjnego uprawnienia na tych przedsiębiorców, którzy są wiarygodni dla organu podatkowego pod względem stosowania przepisów prawa celnego. Za konieczne i właściwe należy uznać uzupełnienie kodeksowego standardu stosowania dokumentów elektronicznych przez uregulowanie w ustawie celnej katalogu sposobów ich sygnowania.

BIBLIOGRAFIA

- Friske J., *Introduction to Communication Studies*, 2nd ed., New York 1990.
- Gorgol A., *Krytyczne uwagi o nomenklaturze kontroli celno-skarbowej*, „Dyskurs Prawniczy i Administracyjny” 2022, nr 3.
- Gorgol A., *Krytyczne uwagi o ustawowym modelu kontroli celno-skarbowej*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2023, vol. 28, nr 2.
- Gwardzińska E., *The Standardisation of Customs Services in the European Union*, „World Customs Journal” 2023, vol. 6, nr 1.
- Michalski R., *Komentarz do art. 10(a) Digitalizacja wymiany informacji z organami celnymi*, w: E. Komorowski, M. Laszuk, R. Michalski, *Prawo celne. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 181–189.
- Milakovich M.E., *Digital Governance: New Technologies for Improving Public Service and Participation*, 1st ed., New York 2011.
- Ministerstwo Finansów, EORI, <https://www.podatki.gov.pl/clo/informacje-dla-przedsiębiorców/eori> (dostęp: 3.02.2025).
- Rogowska-Rajda B., *Elektronizacja wiążących informacji – pierwszy krok w kierunku pełnej elektronizacji procedur podatkowych w działalności gospodarczej*, „Przegląd Podatkowy” 2024, nr 2.
- Szymanek P., *Nowe narzędzia informatyczne służące monitorowaniu podatników. Problematyka prawna*, Warszawa 2023.
- Wielki Słownik Języka Polskiego, <https://wsjp.pl> (dostęp: 3.02.2025).
- Wójtowicz W., *Prawo celne*, w: B. Brzeziński, T. Debowska-Romanowska, M. Kalinowski, W. Wójtowicz, *Prawo finansowe*, Warszawa 1996, s. 265–280.

Cytuj jako:

Gorgol A., *Prawne aspekty stosowania Platformy Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych przez przedsiębiorców obrotu towarowego z zagranicą*, „Ius Novum” 2025, nr 4 (19), s. 150–164. DOI: 10.26399/iusnovum.v19.4.2025.41/a.gorgol